

Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013 • tālr. (+371)7388624 • fakss (+371)7388634 • e-pasts: tpkc@apollo.lv

A/S „Hansabanka”
Balasta dambis 1a
Rīga, LV – 1048

(...)

LĒMUMS
par nevienlīdzīgiem un netaisnīgiem
līguma noteikumiem

2006.gada 9.augusts

Nr. 26 -lg

Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (turpmāk – *PTAC*) 2006.gada 10.aprīlī saņemts (...) 2006.gada 10.aprīļa iesniegums (turpmāk – *Iesniegums*). *Iesniegumā PTAC* lūgts izvērtēt A/S „Hansabanka”, (...) un (...) starpā 2006.gada 27.martā noslēgtās starpbanku vienošanās 1.3.punktā noteiktās komisijas maksas par Aizdevuma pirmstermiņa atmaksu atbilstību *Patērētāju tiesību aizsardzības likumam* (turpmāk – *PTAL*) un citiem Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem.

PTAC, izskatot lietā esošos materiālus, **konstatē**:

1. (...) 2004.gada 5.novembrī noslēdza Aizdevuma līgumu Nr. (...) (turpmāk – *Līgums*) ar A/S „Hansabanka” par kredīta EUR 44,100 (četrdesmit četri tūkstoši viens simts eiro) apmērā saņemšanu. No *Līguma* izrietošās saistības saskaņā ar 2004.gada 5.novembra Hipotēkas līgumu Nr. (...) tika nodrošinātas ar nekustamo īpašumu (...).

Līguma 3.2. punkts nosaka, ka „*Aizņēmējs, brīdinot rakstiski ne mazāk kā vienu mēnesi iepriekš, ir tiesīgs pirms termiņa pilnīgi vai daļēji izpildīt savas līgumsaistības. Pārcreditācijas gadījumā Aizņēmējs maksā Aizdevējam komisiju par aizdevuma pirmstermiņa atmaksu un komisiju par izmaiņu noformēšanu saskaņā ar Cenrādi*”.

2. 2006.gada 27.martā starp (...), A/S „Hansabanka” un (...) tika noslēgta vienošanās par (...) saistību, kas izriet no *Līguma* pārfinansēšanu no A/S „Hansabanka” uz (...) (turpmāk – *Vienošānās*).

No *Vienošānās* 1.3. punkta izriet, ka patērētājam jāveic komisijas maksa par aizdevuma pirmstermiņa atmaksu EUR 637,34 (seši simti trīsdesmit septiņi eiro un 34 centi).

3. Sakarā ar *Iesniegumu PTAC* 2006.gada 24.aprīļa vēstulē, kā arī atkārtoti 2006.gada 22.maija vēstulē pieprasīja un 2006.gada 12.jūnijā saņēma A/S

„Hansabanka” 2006.gada 5.jūnija skaidrojumu Nr.315PL00 – 351A (turpmāk – *Skaidrojums*). *Skaidrojumā Banka* norādījusi sekojošo:

3.1. No Eiropas Padomes 1986.gada 22.decembra direktīvas 87/102/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz patēriņa kredītu no 2.panta 1.punkta a) apakšpunktā un 2.panta 3.punktā noteiktā izrietot, ka kredīti, kas paredzēti nekustamā īpašuma iegādei un kredīti, kas nodrošināti ar hipotēku, nav uzskatāmi par patēriņa kredītiem.

3.2. A/S „Hansabanka” norādījusi, ka minētā komisija par kredīta pirmstermiņa dzēšanu tika piemērota, jo Latvijas Republikas Ministru kabineta 1999.gada 13.jūnija noteikumu Nr. 257 *Noteikumi par patērētāja kreditēšanas līgumu* (turpmāk – *Noteikumi*) 19.punktā paredzētais aizliegums pieprasīt kompensāciju par kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa neattiecas uz kredīta saistību pirmstermiņa atmaksu, pārkreditējoties uz citu kredītiestādi, ja kredīts izsniegts nekustamā īpašuma iegādei vai nodrošināts ar hipotēku.

4. Sakarā ar (...), kā arī citu patērētāju līdzīga satura iesniegumiem, *PTAC* 2006.gada 26.jūnijā un 2006.gada 5.jūlijā saņēma Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (turpmāk – *FKTK*) skaidrojumu par patērētāju tiesību aizsardzību kredīta pirmstermiņa atmaksas gadījumā.

Skaidrojumā norādīts, ka likumdevējs skaidri ir noteicis regulējumu kreditēšanas līgumiem, kā arī Ministru kabinets noteicis aizliegumu kompensāciju pieprasīšanai par kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa, izsniedzot kredītus, jāņem vērā un jārēķinās ar patērētāju tiesībām atmaksāt kredītu pirms noteiktā termiņa.

FKTK norādījis, ka, ņemot vērā minēto valsts regulējumu, uzskatāms, ka jautājums par iespējamiem bankas zaudējumiem ir ticis aplūkots pirms attiecīgo normu radīšanas un diskusija par tiem šobrīd nav lietderīga.

5. Izskatot lietā esošos materiālus, *PTAC* **secina**, ka (...) uzskatāms par patērētāju *PTAL* 1.panta 3.punkta izpratnē, līdz ar to noslēgtajam *Līgumam* ir jāatbilst patērētāju tiesību aizsardzību reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem.

Lietā pastāv strīds, vai starp (...) un A/S „Hansabanka” noslēgtajā *Līgumā* ietvertais 3.2. punkta noteikums, ir uzskatāms par tādu, kas pārkāpj (...) tiesības un ir atzīstams par netaisnīgu līguma noteikumu.

Saskaņā ar *PTAL* 6.panta pirmo daļu ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem. Līguma noteikums, kuru līgumslēdzējas puses savstarpēji nav apspriedušas, ir netaisnīgs, ja tas pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam (*PTAL* 6.panta trešā daļa).

6. *Līguma* 3.2. punkts nosaka, ka „*Aizņēmējs, brīdinot rakstiski ne mazāk kā vienu mēnesi iepriekš, ir tiesīgs pirms termiņa pilnīgi vai daļēji izpildīt savas līgumsaistības. Pārkreditācijas gadījumā Aizņēmējs maksā Aizdevējam komisiju par aizdevuma pirmstermiņa atmaksu un komisiju par izmaiņu noformēšanu saskaņā ar Cenrādi*”.

PTAL 8.panta trešā daļa nosaka, ka „Patērētājam ir tiesības izpildīt savas saistības pirms patērētāja kreditēšanas līgumā noteiktā termiņa. Šajā gadījumā viņam ir tiesības uz kopējo kredīta izmaksu taisnīgu samazināšanu”.

Savukārt kopējo kredīta izmaksu taisnīgu samazinājumu reglamentē *Noteikumi*: 17.punkts nosaka, ka „*Patērētāja pienākums ir maksāt procentus un citus maksājumus tikai par to laikposmu, līdz kuram patērētājs nokārto savas kredīta saistības*”, savukārt 19.punkts paredz, ka „*Kredīta devējam nav tiesību pieprasīt kompensāciju par kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa*”.

PTAC norāda, ka Latvijā *Noteikumi* pretēji Padomes Direktīvas 87/102/EEK (1986.gada 22.decembris) par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz patēriņa kredītu (turpmāk – *Direktīva*) noteikumiem regulē arī hipotekārās kreditēšanas jomu. Šādas tiesības dalībvalstīm piešķirtas saskaņā ar *Direktīvas* 15.pantu, kas paredz, ka „*Šī direktīva neliedz dalībvalstīm paturēt vai pieņemt stingrākus noteikumus, lai aizsargātu patērētājus saistībā ar viņu pienākumiem, kas izriet no Līguma*”. Tādējādi LR attiecībā uz hipotekāro kreditēšanu saskaņā ar *Direktīvā* piešķirto pilnvarojumu ir noteikti stingrāki noteikumi. Turklāt *PTAC* norāda, ka *Noteikumos* nav iekļauta atruna, ka noteikumi par patērētāju kreditēšanu līgumu neattiektos uz hipotekāro kredītu.

Papildus *PTAC* norāda arī uz Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinuma par Patērētāju politiku pēc ES (Eiropas Savienības) paplašināšanās (2005/C 221/24) 5.4.punktā noteikto, ka „*Visās pārejās situācijās, kurās primārais interešu aizstāvēšanas mērķis nav nodrošināt iekšējā tirgus darbību, bet drīzāk nodrošināt patērētāju aizsardzību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka labākais veids, kā šīs intereses aizsargāt, ir nodrošināt un uzturēt minimālas saskaņotības principu, gan arī augstākā aizsardzības līmenī, bet ļaujot dalībvalstīm uzturēt vai piemērot stingrākus patērētāju aizsardzības paņēmienus saskaņā ar Līgumu un strikti ievērojot 153.panta 5.punktu*”.

Patērētāja kreditēšanas līguma definīcija ietverta *PTAL* 8.panta 1.daļā - „*Saskaņā ar patērētāja kreditēšanas līgumu persona, kas nodarbojas ar patērētāja kreditēšanu, piešķir vai apsola piešķirt patērētājam kredītu. Kredīts noformējams kā atlikts maksājums, aizdevums vai cita finansiāla vienošanās*”.

Tādējādi no iepriekš minētā izriet, ka starp (...) un A/S „Hansabanka” noslēgtais *Līgums* ir patērētāja kreditēšanas līgums, jo A/S „Hansabanka” ir noslēgusi aizdevuma līgumu, piešķirot (...) noteiktu naudas summu un nodibinot hipotēku uz nekustamo īpašumu. Līdz ar to uz noslēgto *Līgumu* attiecas *PTAL* un *Noteikumu* prasības par kopējo kredītu izmaksu taisnīgu samazināšanu kredīta pirmstermiņa atmaksas gadījumā.

Tādējādi secināms, ka *Noteikumu* 19.pantā paredzētais aizliegums attiecībā uz kompensācijas pieprasīšanu par kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa, attiecināms arī uz hipotekāro kreditēšanu.

PTAC uzsver, ka kredīta atmaksa pirms noteiktā termiņa ir (...) tiesības un nav pieļaujama to ierobežošana. A/S „Hansabanka”, izsniedzot kredītus, jāņem vērā un jārēķinās ar patērētāju tiesībām atmaksāt kredītu pirms noteiktā termiņa. *Noteikumu* 19.punktā ir noteikts stingrs aizliegums kredīta devējam pieprasīt no patērētāja kompensāciju par kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa – „*Kredīta devējam*

nav tiesību pieprasīt kompensāciju par kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa”.

Līdz ar to *PTAC* norāda, ka šādā gadījumā A/S „Hansabanka”, pieprasot no (...) kompensāciju (komisijas maksu), ir pārkāpusi *Noteikumu* 19.punkta prasības, ierobežojot (...) likumā noteikto tiesību realizāciju, un tādējādi A/S „Hansabanka” ir pieļāvusi *PTAL* 3.panta 7.punktā noteikto patērētāju tiesību pārkāpumu - patērētāja tiesības ir pārkāptas, ja „patērētājam nav dota iespēja realizēt atteikuma tiesības, noslēgta līguma atcelšanas, noslēgta līguma nosacījumu grozīšanas vai citas **likumīgās vai līgumiskās tiesības**”.

Ņemot vērā iepriekš minēto, *PTAC* konstatē, ka *Līguma* 3.2. apakšpunkta noteikums ir pretrunā ar *Noteikumu* 19.punkta prasībām, kas aizliedz kredīta devējam pieprasīt no patērētāja kompensāciju par kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa.

Kā jau iepriekš norādīts, saskaņā ar *PTAL* 6.panta pirmo daļu ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt patērētājiem tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem. Līdz ar to šāds līguma noteikums nostāda patērētāju neizdevīgā stāvoklī un ir pretrunā ar labticīguma prasībām un saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 1.punktu (kontekstā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punktu) ir netaisnīgs līguma noteikums.

7. Lai arī *Līgumu* (...) ir parakstījis, tomēr *PTAL* ir paredzēti izņēmumi no vispārējiem līgumu noslēgšanas noteikumiem: līguma netaisnīgs noteikums var tikt atcelts, ja tas nav ticis apspriests. Tikai līguma parakstīšana no patērētāja puses un informētība par līguma saturu nav uzskatāma par apspriešanu. Saskaņā ar *PTAL* 6.panta piektajā daļā noteikto „līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus”. *PTAL* sestā daļa nosaka, ka „ja ir apspriesti līguma atsevišķi noteikumi vai atsevišķu noteikumu attiecīgi aspekti, tad nevar uzskatīt, ka savstarpēji apspriesti ir arī pārējie līguma noteikumi”, kā arī atbilstoši *PTAL* septītās daļas noteikumiem „ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar patērētāju, viņa pienākums ir to pierādīt”. Iepriekš minētā norma uzliek pierādīšanas nastu pakalpojuma sniedzējam gadījumos, kad pastāv domstarpības par to, vai attiecīgie līguma noteikumi ir vai nav savstarpēji apspriesti.

Par apspriestiem līguma noteikumiem uzskatāmi līguma noteikumi, par kuriem līgumslēdzēji, savstarpēji apspriežoties (savstarpēji apmainoties viedokļiem), ir vienojušies. Līdz ar to parakstīts līgums pats par sevi nav pietiekams pierādījums tam, ka līgumslēdzēji savstarpēji apsprieda katru līguma noteikumu atsevišķi (skat., Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7.marta spriedumu lietā Nr.C30519003 motīvu daļas 14.punktu).

No lietas apstākļiem neizriet, kā arī A/S „Hansabanka” atbilstoši *PTAL* 6.panta septītās daļas noteikumiem nav iesniegusi pierādījumus par to, ka *Līguma* noteikumi tikuši apspriesti ar (...). Tādējādi *PTAC* secina, ka *Līguma* noteikumi ir uzskatāmi par neapspriestiem.

Attiecībā uz *Līguma* 3.2.apakšpunktā iekļauto „komisiju par izmaiņu noformēšanu saskaņā ar *Cenrādi*”, *PTAC* norāda, ka šīm izmaksām ir jābūt samērīgām un pamatotām.

Ņemot vērā augstāk minēto un pamatojoties uz *PTAL* 3.panta 7.punktu, 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta pirmo daļu, 6.panta trešās daļas 1.punktu, 6.panta sesto un septīto daļu, 25.panta ceturtās daļas 4. un 6.punktu, astotās daļas 1.punktu un desmito daļu, *Noteikumu* 19.punktu, *PTAC pieprasa A/S „Hansabanka”*:

- 1) pārtraukt pildīt ar (...) noslēgtā *Līguma* 3.2.apakšpunkta noteikumu daļā, kas nosaka, ka „*Aizņēmējs, brīdinot rakstiski ne mazāk kā vienu mēnesi iepriekš, ir tiesīgs pirms termiņa pilnīgi vai daļēji izpildīt savas līgumsaistības. Pārkreditācijas gadījumā Aizņēmējs maksā Aizdevējam komisiju par aizdevuma pirmstermiņa atmaksu (..)*”, kas nostāda (...) savu interešu aizsardzībai neizdevīgā stāvoklī;
- 2) atmaksāt (...) nepamatoti ieturēto komisijas maksu par aizdevuma pirmstermiņa atmaksu EUR 637, 34 (seši simti trīsdesmit septiņi eiro un 34 centi);
- 3) pārtraukt pildīt netaisnīgo šāda satura noteikumu ar citiem patērētājiem noslēgtajos līgumos;
- 4) grozīt patērētājiem piedāvātos līguma projektus, grozot 3.2.apakšpunktu;
- 5) sniegt informāciju *PTAC* par lēmuma izpildi līdz 2006.gada 18.septembrim atbilstoši *PTAL* 25.panta desmitās daļas noteikumiem.

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo daļu un otro daļu, 79.panta pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 25.panta pirmo daļu šo administratīvo aktu adresāti var apstrīdēt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātiem, iesniedzot iesniegumu Patērētāju tiesību aizsardzības centrā, Rīgā, Kr. Valdemāra ielā 157.

Direktores vietā
direktores vietniece

(paraksts)

B. Liepiņa

(zīmogs)

(...)

IZRAKSTS PAREIZS